

ONA TILI TA'LIMIDA INNOVATSION YONDASHUV

Bozorova Malohat Tohirovna

Navoiy viloyati Nurota tumani

33- umumiy o'rta ta'lim maktabi

Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ilmiy taraqqiyot asrida ona tili ta'limi mazmuninig isloh etilishi, ta'lim mazmunining yangilanishi yoshlarda mustaqil va erkin fikrlash hamda bozor munosabatlariga asoslangan raqobatbardosh yoshlarning kamol topishida asos boladi.*

Kalit so'zlar : *taraqqiyot, pedagogik texnologiyalar, ta'lim va tarbiya, msofadan o'qitish, modulli o'qitish.*

Ilmiy-texnik taraqqiyotning shiddat bilan jadallashuvi ilmiy-texnikaviy axborotlarning jadal osishiga va yangilanishiga olib kelmoqda. XX asrning ikkinchi yarmida fan taraqqiyotining sur'ati o'zining eng yuqori cho'qqisiga erishdi. Bu jarayonda jamiyat rivojiga mos zamonaviy ta'lim tizimi shakllandi. Bugunga kelib dunyoning qator rivojlangan davlatlarida pedagogik texnologiya ta'lim tizimida izchillik bilan joriy etib kelinmoqda. Shu jumladan, milliy ta'lim tizimimizda ham axborot-kommunikatsion texnologiyalari umumt'alim fanlarni o'qitishda samarali jarayon sifatida qo'llanmoqda.

Ta'lim o'quvchilarni tarbiyalash va rivojlantirish vositasi ekan, yosh avlodni bilim olishi, tarbiyasi va rivojlanishi bir butun jarayon bo'lib, biri ikkinchisidan ajratilmagan holda amalga oshiriladi.

Filologiya fanlari doktori, professor B.R.Mengliyev shunday yozadi: "Kuchli va ayovsiz raqobatga asoslangan bozor iqtisodiyoti tadbirkor, ijodiy tafakkur sohibi bo'lgan har qanday qiyin vaziyatdan o'z aql-idroki bilan omon chiqa oladigan, mustaqil fikrli, shu bilan birga, shuurida milliy ruhi mustahkam shaxsni tarbiyalashni talab qiladi". Shiddat bilan rivojlanayotgan bugungi tezkor davr barchadan tadbirkorlikni, mukammallikni, taqozo etmoqda. Shu ma'noda kelajak avlodni barkamol, davr talablariga to'la-to'kis javob beradigan qilib tarbiyalash muhim va asosiy vazifalarimizdan biridir. Ayni jahon talablariga mos keladigan, ijodkor, mustaqil fikrli, ozgani anglash qobiliyatiga ega, barkamol, oz hayotiy qarashlariga ega, mustahkam e'tiqodli shaxsni tarbiyalash, kamol toptirish esa oldimizda turgan dolzarb vazifalarimizdandir. Bu borada til va adabiyot fanlarining o'rne beqiyosdir. Yosh avlodni tarbiyalashda manaviy-marifiy omillar katta kuchga ega. Negaki ma'naviyat va ma'rifat eng avvalo, insonning ijtimoiy madaniy mavjudot sifatidagi mohiyatidir, ya'ni insonning mehr-muruvvat, adolat, to'g'rilik, sofdillik, vijdon, or-nomus, vatanparvarlik, go'zallikni sevish, zavqlanish, yovuzlikka nafrat, iroda, matonat, kabi asl insoniy xislatlarning uzviy birlik, mushtaraklik kasb etgan ko'rinishidir. Ana shunday tuyg'ularni o'zida jamlagan, ma'naviy xususiyatlarni yoshlarimiz ongiga rivojlantirishimiz lozim. Xush, bu borada qanday amaliy vazifalarni amalga oshirish mumkin? Bu borada

o'qituvchidan ijodiylik, izlanuvchanlik talab etiladi. Ma'naviyatimiz va milliy qadriyatlarimizga hamohang bo'lgan durdona asarlarimiz va ularning audio va multimedia shakllari mavjudki, ularni yoshlar e'tiboriga jamoaviy va individual tarzda targ'ib qilish, dars jarayonlarida malum asar yuzasidan munosabatlarini shakllantirishga yo'naltirish maqsadga muvofiqdir. Darhaqiqat, buyuk ajdodlarimizning necha mingyillik tajribalari, turmush tarzi asosida paydo bo'lgan, shakllangan, oliy tuyg'ular bilan sug'orilgan Ona yurtga sadoqat, Muhabbat, Do'stlik tuygularini madh etuvchi bebaho xazinalari borki, bular maqol, hikmatli so'z va iborlarda ko'zga yaqqol tashlanadi. Yoshlarni ajdodlarimiz milliy ruhida tarbiyalashimiz, ularning fikrlash salohiyatini yuksalishiga, e'tiqodini mustahkamlanishiga zamin yaratadi. Yoshlarda mustaqil fikrlash salohiyatini oshiradi.

O'quvchilar ma'naviyatini shakllantirishda pedagogik omillarni ham ko'plab topsa boladi. Ular ta'lim mazmunini yangi sifat bosqichiga ko'tarishga mustahkam didaktik asos bo'la oladi va ularni ta'lim mazmuniga ustalik bilan kiritish esa, o'ziga xos innovatsion jarayon bo'lib, bunda o'qituvchidan yuksak pedagogik mahorat talab etiladi.

Bugun dunyoda iqtisodiy tanglik yuzaga kelgan bir paytda pedagogik texnologiyaning biz uchun eng samarali tizimidan foydalanmoqdamiz, yani masofaviy o'qitish tizimidan. Masofaviy o'qitish - bu masofadan turib o'qitishdir, yani o'quv mashg'ulotlarining barchasi yoki ko'p qismi telekommunikatsion va zamonaviy axborotlashtirish texnologiyalari asosida olib boriladi.

Yaqin tariximizga nazar solsak, ilk mustaqillik kurashchilari, yani jadid namoyondalari yangi usulda maktab ochib, dunyoviy bilimlar bilan ta'lim mazmunini, shaklini yangilashga harakat qilgan edilar. Keyinchalik ananaviy dars turlariga o'tildi. Bugun esa zamonaviy ta'lim texnologiyalarini davrning o'zi taqozo etmoqda .

Nemis pedagogi. A.F.Disterveg shunday yozadi: "Noqobil o'qituvchi haqiqatni shunchaki aytadi – qo'yadi, yaxshisi esa uni topishga o'rgatadi". Bugungi kunda pedagogik texnologiyani tushunish uchun asosiy yo'l – aniq belgilangan maqsadlarga qaratilganlik, ta'lim oluvchi bilan muntazam o'zaro aloqani o'rnatish, pedagogik texnologiyalarning falsafiy asosi hisoblangan talim oluvchining xatti-harakati orqali oqitishdir. O'zaro aloqa pedagogik texnologiya asosini tashkil qilib, o'quv jarayonini to'liq qamrab olishi kerak.

ADABIYOTLAR:

- 1 B.R.Mengliyev. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Qarshi 2008
- 2 Sayidaxmedov N. Pedagogik amaliyotda yangi texnologiyalarni qo'llash namunalari T: RTM, 2000-46bet
- 3 N.X. Avliyakov Pedagogik texnologiya. Toshkent-2012